27.5.2025

Ympäristöministeriö
lainsäädäntöneuvos Piia Kähkölä

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

ympäristöministeriö antaa kirjallisen lisäselvityksen valiokunnalle 21.5.2025 toimittamaansa vastineeseen koskien

Hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 ja 5 §:n sekä luonnonsuojelulain 35 §:n muuttamisesta (HE 42/2025 vp).

1. Nopean kehittämisen alueiden ulkopuolelle jätettävät alueet

Ympäristövaliokunnan käsittelyssä on tullut esille toive lisätä uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain esitetyn uuden 14 a §:n 2 momenttiin loppuun tarkennus, jonka mukaan nopean kehittämisen alueiden valinnassa tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet.

Ympäristöministeriö ei kannata ehdotettua lisäystä. Se toteaa, että nopean kehittämisen alueet tulisi esityksen mukaan nimetä niin, että uusiutuvan energian käyttöönotolla kyseisillä alueilla ei ole odotettavissa merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tämä edellyttää jo lähtökohtaisesti alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamista alueiden nimeämisessä.

Valiokuntakäsittelyssä on noussut esille myös huolia maan eri alueiden tasapuolisesta kohtelusta. Ehdotetun 14 a §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan nopean kehittämisen alueita ei tulisi nimetä alueille, jotka koostuvat merkittävissä määrin tuottavasta metsämaasta tai ruoantuotannossa olevista pelloista. Säännösehdotuksen taustalla on Petteri Orpon hallitusohjelman kirjaus siitä, että aurinkovoimarakentamisen ohjaamisessa pyritään välttämään tuotannossa olevien peltojen ja metsämaan merkittävä käyttö aurinkovoimaan. Säännös jättäisi toimivaltaiselle viranomaiselle liikkumavaraa sen suhteen, minkälainen tuottavan metsämaan tai ruoantuotannossa olevien peltojen pinta-ala katsottaisiin tässä yhteydessä merkittäväksi. Käytännössä myös merkittävyyden määrittämisessä tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet ottaen huomioon myös maan eri alueiden tasapuolinen kohtelu. Kaikki nopean kehittämisen alueet nimettäisiin esityksen mukaan valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston toimesta. Alueiden nimeämistä koskevan soveltamiskäytännön seurannassa olisi mahdollista tarkastella sitä, että alueita nimetään mahdollisimman tasapuolisesti eri puolille maata.

Huomionarvoista on, että alueiden nimeämisessä tulisi RED-direktiivin mukaan asettaa etusijalle keinotekoiset ja rakennetut pinnat. Direktiivin 15 c artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa on mainittu tällaisista esimerkkeinä rakennusten katot ja julkisivut, liikenneinfrastruktuuri ja sen välitön ympäristö, paikoitusalueet, maatilat, jätteen sijoituspaikat, teollisuusalueet, kaivokset, keinotekoiset sisävesialueet, järvet tai tekoaltaat ja tarvittaessa yhdyskuntajätevesien käsittelylaitokset sekä pilaantuneet maa-alueet, joita ei voida käyttää maataloudessa.

2. Ympäristöarviointien sisältyminen määräaikoihin

Ympäristöministeriön 21.5.2025 toimittaman vastineen jaksossa 2.3. on käsitelty ympäristöarviointien sisältymistä RED III -direktiivin määräaikojen piiriin. Siinä on tuotu esiin direktiivin 16 artiklan 1 kohdan monitulkintaisuus sen osalta, tulisiko YVA-menettely ja Natura-arviointi kansallisesti sisällyttää määräaikojen piiriin vai ei.

Ympäristöministeriö on artiklan epäselvyyden vuoksi pyytänyt Euroopan komissiolta näkemystä säännöksen tulkinnasta useita kertoja vuoden 2024 aikana. Komissiolta ei ole saatu asiasta kannanottoa ennen hallituksen esityksen antamista, ja esityksen säännösehdotukset on muotoiltu ympäristöministeriön vastineen jaksossa 2.3 perustellulla tavalla niin, että ympäristöarvioinnit eivät sisälly lupamenettelyn määräaikoihin.

Komissiolta on kuitenkin ympäristöministeriön vastineen toimittamisen ja sitä koskevan esittelyn jälkeen saatu sähköpostitse epävirallinen kannanotto artiklakohdan tulkinnasta 22.5.2025. Tulkinnan mukaan direktiivissä tarkoitettu lupamenettely ja sen mukaiset määräajat katsotaan alkaneeksi silloin, kun ympäristövaikutusten arviointiselostus on toimitettu viranomaiselle ja selostusta koskeva kuuleminen aloitettu. Tulkinta poikkeaa näin ollen hallituksen esityksessä ehdotetusta ratkaisusta.

Ympäristöministeriö toistaa 21.5.2025 toimitetussa vastineessa todetun siitä, miksi ympäristöarviointien ei kansallisesti ole katsottu sisältyvän direktiivin määräaikoihin. Ympäristöministeriö toteaa komission alustavan kannanoton edellyttävän kuitenkin tarkempaa tarkastelua ja jatkokeskustelua komission kanssa. Mikäli kansallisen lainsäädännön tämän seurauksena todettaisiin edellyttävän muutoksia, tulisi mahdolliset lainsäädäntömuutokset ympäristöministeriön näkemyksen mukaan valmistella erikseen huolehtimalla muutoksiin liittyvistä vaikutustenarvioinneista ja kuulemismenettelyistä asianmukaisesti.